

ویژه کمیته فرهنگی

«الامام عارف بالسیاسة» امام عارف به سیاست و سیاستمداری است.

لازم است به این نکته نیز توجه کنیم که سیاست برای کل نظام (به اجزاء آن) همه عبادات اسلامی است زیرا عبادت انسان و جامعه را سوی توحید میرود و سیاست نیز چنین عمل می نماید و نیز امام خمینی در پیامشان به مناسبت حج ۱۳۵۹ شمسی فرمودند: «والاسلام هودین عبادته سیاست و سیاسته عبادته». اینک که مفهوم سیاست در نظام الهی روشن شد به بررسی و توضیح سیاست در رابطه با فرهنگ (اللهی ما و کار فرهنگی می پردازیم):

۱- ابتدا چند مطلب توضیح داد می شود:

الف: امکانات موجود فرهنگی عبارتند از: الف: زمینه های مستعد تحول که در جامعه وجود دارد.

ب: نیروی انسانی تحول یافته و مستعد تحول. ج: ابزار و وسایل فرهنگی. که عنوان نعمتهای الهی محسوب می گردند.

۲- بکارگیری مناسب امکانات موجود فرهنگی عبارتست از بهره برداری از همه نعمتهای الهی در مسیر تقرب الی الله و اجتناب از هر عملی که باعث انحراف از این مسیر گردد اشکرگزاری به معنایی که بیان خواهد شد.

۳- شرایط مطلوب (هدف مورد نظر) ایجاد جامعه اسلامی و ساختن انسان الهی یا به عبارتی دیگر، تحقق دین در همه شئون زندگی جامعه انسانی می باشد. بدین ترتیب با توجه به مطالب بالا سیاست در مورد فرهنگ عبارتست از: نحوه بهره برداری از نعمتهای الهی و چگونگی هدایت زمینه های مستعد مردم در مسیر تقرب الی الله برای رسیدن به جامعه کاملاً اسلامی و ساختن انسانهای والا و نمونه.

د: تبلیغ

همانگونه که در صحبت های قبیل بیان شد انبیا، بر حسب شرایط مختلف زمانی و مکانی و انسانی دوران رسالت خود شیوه های مختلفی برای بیاد کردن دین و ارزشهای آن در جامعه بکار می گرفته اند. بکارگیری این شیوه ها (سیاست به معنایی که گذشت) همیشه به تنهایی وظیفه و رسالت پیامبران را به سر منزل مقصود نمی رسانده است بلکه بیان و تفهیم رسالت چه در مواقع عادی و چه در

مقدمه: در شماره قبل مطالبی را از کمیسیون کار فرهنگی مسینار سراسری پیامون مفهوم فرهنگ و کار فرهنگی در اسلام مطرح نمودیم. در این شماره ادامه همان مطالب از نظر شما خواهان و برادران عزیز می گردد.

ج: سیاست (تعریف سیاست)

بسم الله الرحمن الرحيم

سیاست در اصل به معنی «حفظ و نگهداری» می باشد (۱) و همین معنا در روایات ائمه معصومین (ع) نیز بکار رفته است. چنانکه امام علی (ع) در حکمت ۱۳۸ نهج البلاغه می فرماید: «سوسوا ایمانکم بالصدقہ بایمانان را با صدقه حفظ کنید. اما چون حفظ و نگهداری در مورد انسان فقط با تدبیر و در مورد جامعه یا اداره (اصلاح امور داخلی و خارجی، برقراری عدالت و تعادل در جامعه) انجام می گیرد. سیاست به «تدبیر انسان و اداره امور جامعه» یا «نحوه بکارگیری مناسب امکانات موجود طبق ضوابط برای نزدیک شدن یا رسیدن به شرایط مطلوب» تعبیر می شود (۲) باید توجه داشت که این تدبیر و اداره در چه نظامی صورت می گیرد مثلاً در نظام شوک یا در نظام توحیدی؟ لذا سیاست قابل اجراء نیست مگر مبتنی بر اصول و ضوابط ثابتی که متناسب با نظام باشد.

از اینرو همانطوریکه فرهنگ به لحاظ مکتب آن معانی خاصی متعددی داشت. سیاست نیز به لحاظ مکتب (نظام) آن معانی خاص متعددی دارد. و از آنجا که نظام مورد قبول ما نظام الهی (اسلامی) است.

سیاست را در نظام الهی چنین تعریف می کنیم: «سیاست عبارتست از نحوه بکارگیری مناسب امکانات مبتنی بر ارزشهای مکتب و طبق ضوابط شرعی». این تعریف با معنای مصطلح سیاست و سیاسی کاری (۳) تفاوتی بنیادین دارد. در این سیاست به مبدا و معاد توجه اساسی شده. شرط لازم و لا ینفک آن تقوی و میزان آن قرآن و سنت پیامبر (ص) و ائمه معصومین (ع) می باشد. در حالیکه در آن دو حداقل چیزی که وجود ندارد خلوص و تقوی است و از اینروست که تنها ائمه معصومین (ع) بعنوان سیاستمداران بندگان خدا قلمداد می شوند. در مجمع البحرین جلد ۴ صفحه ۷۸ آمده است: «انتم ساسة العباد» شماست سیاستمداران بندگان و نیز

فرهنگ اسلامی و عوامل رشد آن

• تبلیغ عبارتست از مجموعه رفتارها و گفتارهایی که مبنای و ارزشهای دین را بیان و تفهیم نماید چه جهت آگاهی چه جهت زمینه سازی و چه جهت اتمام حجت.

• سیاست عبارتست از نحوه بکارگیری مناسب امکانات مبتنی بر ارزشهای مکتب و طبق ضوابط شرعی.

مواقع غیر عادی (عدم آمادگی مردم یا وجود افراد طغیانگر) ضروری و اجتناب ناپذیر بوده است. این بیان و تفهیم رسالت در مواقع عادی به منظور آگاه کردن مردم و قرار دادن آنها در متن حرکت بوده است. در حالیکه در مواقع غیر عادی به منظور زمینه سازی برای آینده و اتمام حجت برای طاغیان بوده و در این مواقع رسالت پیامبران فقط همین بوده و وظیفه پیاده کردن دین نداشته اند. «فان تولو فاناعلیک البلاغ» (سوره آل عمران آیه ۲۰) پس اگر از توری بر گردانیدند رسالت توجز تبلیغ چیز دیگری نیست» (۴) هم چنین در آیه ۶۲ سوره مائده می خوانیم «یاایها رسول بلغ ما نزل الیک من ربک وان لم تفعل فما بلغت رسالته - ای رسول آنچه از جانب پروردگارت بتوازل شده تبلیغ کن که اگر انجام ندهی پس رسالت خدا را انجام نداده ای» (۵). یعنی اگر چه در شرایط کنونی (ممکن است) امامت علی بن ابیطالب (ع) را نپذیرند لکن تو باید تداوم نبوت و حاکمیت خدا در جامعه را بیان و تفهیم کنی (اگر پذیرفتند فهموا المطلوب و اگر نپذیرفتند لا اقل زمینه سازی برای پذیرش در آینده نموده ای و در نهایت اتمام حجت برای طاغیان و انجام وظیفه برای خودت) و اگر بیان و تفهیم نکنی، رسالت خدا را انجام نداده ای.

بنابراین دومین عامل کار فرهنگی «تبلیغ» را بدینصورت تعریف می کنیم:

«مجموعه رفتارها و گفتارهایی که مسابن و ارزشهای دین را بیان و تفهیم نماید چه جهت آگاهی چه جهت زمینه سازی و چه جهت اتمام حجت» لازم به یادآوری است که هر کار فرهنگی به تبلیغ نیاز دارد و نوعی تبلیغ است لیکن هر تبلیغی به کار فرهنگی نیاز ندارد و کار فرهنگی نیست زیرا تنها وقتی کار فرهنگی انجام می شود که هم تبلیغ شود و هم طبق سیاست رفتار شده باشد.

موضوع دوم - عوامل رشد فرهنگ

۱- ابتلاء

انسان این موجود ناشناخته خلقت، بعنوان اصلی ترین زمینه رشد و با فطرتی الهی (پاک و مستعد برای کمال یابی) در سختی ها قرار داده شده است. «لقد خلقنا الانسان فی کبد» (بلد آیه ۴) هر آینه انسان را در رنج و مشقت آفریدیم» تا با گذشتن از فراز و نشیب ها، از یکطرف به فقر و جهل خویش آگاه و از طرف دیگر استعداد های نهفته خویش را بارور ساخته به فعلیت در آورد و لیاقت، شایستگی و آمادگی خود را برای دریافت کمالات و کرامات اعلام نماید و خود را در عالم تشریح همگام با عالم تکوین بنماید (هدایت

نده رشد نماید). اما همانگونه که گذشت این سیر ممکن نیست مگر با آزمایش و ابتلا (درگیری با بلاها). از اینرو خداوند همه موجودات را برای امتحان انسان قرار داده است. «وانجعلنا ما علی الارضی زینة لها لنبلوهم ایهم احسن عملا» کشف آیه ۷ «مانچه بر روی زمین است زینت قرار دادیم تا انسانها را آزمایش کنیم و معلوم شود کدامیک در طاعت خدا عملشان نیکوتر خواهد بود».

به عبارت دیگر قرآن جمیع اموری را که به نحوی ارتباط با انسان دارند ابزار این آزمایشها معرفی می نماید. «ان امور گاهی از اجزای وجودی خود انسان است (مانند چشم و گوش و اصل حیات) و گاهی از امور خارجیه ای است که با انسان مرتبط می باشد (مانند زن، مال و فرزند) و گاهی نقطه مقابل این امور است مانند مرگ یا مصائب دیگری که انسان با آنها روبرو می شود» (۶).

یکی از افرادی که در آزمایشهای مختلف قرار گرفته و به کمالات و کرامات عالی دست یافته است حضرت ابراهیم (ع) می باشد که قرآن درباره او می فرماید:

«واذا ابتلی ابراهیم ربیه بکلمات فاطمه، قال انی جاعلک للناس اماما بقره - آیه ۱۲۴ و سیاد آور هنگامی را که خداوند ابراهیم را به کلمات (اموری چند) آزمایش نمود پس آنگاه که این آزمایشها را به انجام رسانید، خداوند فرمود هر آینه ترا هر مردم قرار دادم در این هنگام ابراهیم از خداوند می خواهد که این موهبت را نصیب فرزندانش نیز بگرداند ولیکن خداوند سنت خویش را که در مورد ابراهیم نیز پیاده نده بود در ادامه همان آیه بیان می کند:

«قال ومن فریتی قال لا ینال عهدی الظالمین ابراهیم گفت آیا این موهبت به فرزند نام نیز می رسد؟ خداوند فرمود عهد من به ظالمین نمی رسد» قرآن برای تفهیم بیشتر این مطلب که بدون ابتلاء و آزمایش هرگز رشد و کمالی وجود ندارد و این یک سنت الهی است میفرماید: «ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما یاتکم مثل الذین خلوا من قبلکم مستهم الیاسا و الضراء و زلزلوا... بقره ۲۱۶ آیا گمان کردید که داخل بهشت می شوید در حالیکه آنچه بر پیشینیان گذشت به شما نمی رسد؟! ضررهای مالی و آسیب های بدنی بآنان رسید (به اندازه ای که) متزلزل گشتند...»

۲- شکر

انسان این موجود فقیری که روبروی خدا تلاش می نماید «یاایها الانسان انک کادح الی ربک کدحا فلاقیه اشفاق آیه ۳۰ ای انسان هر آینه تو سخت کوشنده ای بسوی خدا هستی و عاقبت او را ملاقات میکنی» و همواره مواجه بانعمتهای الهی و درگیر بارنعمها و مصیبتها می باشد تنها وقتی می تواند بسوی خدا

بال گشاید و اسماها را در نوردد که همچون ابراهیم خلیل (ع) این آزمایشها را با موفقیت پایان رساند و هر آنچه ناباکی در وجود خویش دارد از بین برد «ولیتلی... مافی صدورکم و لیمحصی مافی قلوبکم و... علیم بذات الصدور - آل عمران آیه ۱۵۲» قتال و مرگ و سختیها را خداوند برای این قرار داده است که آنچه در سینه های شماست بیازماید و هر چه در قلوب شماست خالص و مصفا نماید (بدانید که) خداوند به مکتوبات سینه ها آگاه است.

اماین موفقیت «سورت نمی گیرد مگر اینکه انسان هنگام برخورد بانعمتها، از آنها بهره برداری صحیح و مناسب بنماید و در سختیها زیون نگشته بلکه بر آنها فاتحی آید و این امکان پذیر نیست مگر با شکر آری باشکر، زیرا شکر بکار بردن نعمت است در محل مناسب همراه با ذکر و یاد خدا، و ذکر خدا انجام نمیشود مگر اینکه انسان در برخورد بانعمت

الف: متذکر نعمت و ذات الهی گردد.

ب: ب: در برابر خداوند انفعال نفسانی همراه با خضوع انجام دهد.

ج: اوامر الهی را نسبت به آن نعمت اطاعت کند و از حرآمهای خدا اجتناب نماید زیرا هر مصیبتی که از بندگان خدا سر می زند جز این نیست که نعمتها را در غیر مورد واقعی بکار می برند. (۷) بنابراین اگر چه شکر را بصورت لفظی (زبان) یا قلبی گرفته و سه مرحله برای آن قائل شده اند (که بیان شد) ولی باید توجه داشت که بهره برداری از نعمت در طریقی مشروعی که هدف و مقصود منعم بوده و رضای او می باشد، تجسیم عملی از شناخت قلبی و اقرار زبانی و... می باشد و این مرحله از شکر است که می تواند اساسا از جنگال شیطان نجات دهد.

و فبعتک لا یغویهم اجمعین... و لا تجدوا کثر هم شاکرین» شیطان پس از آنکه از درگاه الهی رانده شد میگوید به عزت (خدا) قسم که هر آینه همه اسماها را فریب می دهم و اکثر آنها را شکر گزار نخواهی یافت.

و از این جهت خداوند به فرزندان حضرت داود (ع) هشدار می دهد که: «اعلموا آل داود شکر و قلیل من عبادی الشکور (سبا آیه ۱۴) ای فرزندان داود شاکر باشید که بندگان شکر گزار من اندکند» (۸).

۳- انتظار

آنانکه فقر و وجودی خویش را احساس کرده و کوله بار خویش را بسته و در میان سنگلاخهای کوهستان روبروی خدا حرکت می کنند، چشم اندازی متماسی و آیسندای تابشک دارند و با میرویدن به آن در «انتظار» و پرتلاش هستند. «انتظار» یعنی داشتن اندیشه و امید به پیروزی نهائی حق بر باطل و غلبه قطعی صالحان و متقیان بر مفسدین، وراثت آنان بر زمین و کوتاه شدن دست

درد بزنند

انجمن های اسلامی روستائی

شود. لذا برای اساس یکی از کارهای اساسی کمیته های فرهنگی جهاد سازندگی از بندو فعالیت تشکیل انجمن های اسلامی روستائی بوده است که از اهداف مهم آن میتوان:

ایجاد انسجام تشکیلاتی بین نیروهای معتقد به انقلاب اسلامی و خط امام در حوزه فعالیت روستا و جذب این نیروها در انجمن های اسلامی - حفظ و پاسداری و تداوم انقلاب اسلامی در روستاهای کشور - تشکیل یک بازوی فوی، جوان و پرتحرک انقلاب اسلامی و مشارکت و تشریک مساعی آنان در امور روستا را نام برد.

حال که با گذشت زمان نگرشی به چگونگی و آغاز حرکت و فعالیت این نهاد مردمی و جوانان فعال در روستاها داریم به اینگونه فعالیت ها اطمینان و اعتماد بیشتری می کنیم و از این رهنگر است که امروز شاهد حرکت بسیاری از جوانان روستا در جبهه ها و پشت جبهه ها هستیم و بسیاری از شهدا را همین طبقه محروم و زحمتکش تشکیل می دهند. امیدواریم که انشاء الله این خدمات ناقابل مورد رضایت حق تعالی قرار گرفته و ما را در ادامه

* هدف از تشکیل

انجمن های اسلامی ایجاد انسجام

تشکیلاتی بین نیرو های معتقد

به انقلاب اسلامی و خط امام -

حفظ و پاسداری و تداوم انقلاب

اسلامی است.

راهبان موفق و مؤثر دارد.

در خانه این نکته قابل توجه است که از آنجائیکه اساسنامه جهاد سازندگی در کمیسیون ویژه مجلس شورای اسلامی مورد بحث و بررسی است تا چهار جنبه وظایف قانونی و معوله آن روشن شود. همانطور که امام امت فرمودند: «بالا ترین مقام در کشور مجلس است» و ما نیز این سخن گرانمایه را به جان دل خریدیم و باور داشته ایم و در رابطه با وظایف قانونی نهادهای انقلاب نیبه در صفحه ۷۰

بسم الله الرحمن الرحيم
انجمن های اسلامی باید بلندگوی اسلام باشند و در هر جا اسلام را پیاده کنند. امام خمینی از آنجائیکه هرگونه تغییر و تحولی امکان پذیر نیست مگر اینکه یک تحول بنیادین فکری تحول فرهنگی در آن جامعه و محیط و... حاصل شود و تا در فرهنگ تغییر و تحول ایجاد شود در اعاد اقتصادی - سیاسی - اجتماعی تحول و تغییر رخ نخواهد داد و اگر هم صورت بپذیرد بسیار سطحی و

* «اساس و رکن در

انقلاب اسلامی» فرهنگ

اسلامی آن است و ضامن بقا و

گسترش و صدور این انقلاب

بقا و گسترش فرهنگ اسلامی

است.

رویتایی است. لذا اساس و رکن در انقلاب اسلامی «فرهنگ اسلامی» آن است و ضامن بقا و گسترش و صدور این انقلاب بقا و گسترش فرهنگ اسلامی است و همانطور که می دانیم وجه تمایز انقلاب اسلامی با سایر انقلابات و نهضت های صورت گرفته در جهان (جز انقلابات انبیا و امامان که انقلاب اسلامی در راستای این انقلابات است) همان تحول عمیق روحی و فکری در مردم است زیرا اگر فکرها و عقیده ها عوض نشود کار بسیار سخت و مشکل خواهد بود. و از آنجائیکه جهاد سازندگی این نهاد مکتبی و جوشیده از متن انقلاب اسلامی که خود را ملتزم به ولایت فقیه می داند یکی از اهداف مهم و اساسی خود را کمک به نشر و گسترش فرهنگ اسلامی به عنوان پایه و اساس انقلاب اسلامی در چارچوب نظام تبلیغاتی جمهوری اسلامی و ایجاد زمینه جهت رشد شخصیت و الای انسانی روستائیان دانسته و با توجه به فقر فرهنگی حاکم بر روستاها، جهاد سازندگی که پیشترین ارتباط را با روستائیان دارد با تلاش در درک عمیق مسایل و مشکلات آنان و بالا بردن فرهنگ و رشد فکری مردم روستاها از طریق فعالیت های فرهنگی و نیز مشارکت آنان در امور مربوط به خود اقدام خواهد

الف. ترجمه میزان ج ۷ ص ۶۷۰-۶۷۵

ب. مشور جاوید تالیف جعفر سبحانی ص ۲۵۰ تا ۲۳۶

ج. صحیحه الیضا جلد ۷ کتاب شکر

۸. بنظر شما شکرگزاری از جنگ تحمیلی بعنوان یکی از بارزترین انقلابات الهی به چه شکل باید انجام شود؟

۹. اقتباس از صفحات ۶۰۶ قیام و انقلاب مهدی (عج) نوشته استاد مرتضی مطهری

۱۰. البته وجود منفی انتظار که متعلق به کافران است در قرآن مطرح شده که رابطه با بحث ما ندارد لذا ذکر نکردیم و باید توجه داشت که انتظار

ظهور حضرت مهدی (عج) عبادت و حتی افضل عبادات شمرده شده و در رابطه با مقام منتظرین امام

زمان در روایت (حدیث ۲ باب ۳۱ - کمال الدین) آمده

المنتظرین لظهوره افضل من اهل کل زمان -

۱۱. تفسیر مجمع البیان جلد ۶ ذیل آیه ۱۵۲ سوره بقره در تفسیر میزان جلد ۲ ص ۳۳۲

(فارسی) توضیح این عبارت را بدین شکل بیان نموده است: «ذکر در جانی بکار میرود که علاوه بر اینکه مطلب و معنایی در صندوق حافظه وجود دارد در نظر انسان هم حاضر باشد»

۱۲. این آیه را با حدیث قدسی و آنا مطیع لمن اطاعنی (کتاب جواهر السنیه) مقایسه کنید و برای توضیحات بیشتر به ترجمه میزان جلد ۲ صفحه

۳۳۲ - جلد ۱ صفحه ۲۵ - جلد ۱۷ صفحه ۱۲۹ - جلد ۲۲ صفحه ۲۶۴ جلد ۱۳ صفحه ۲۸ - جلد ۲۲ - صفحه ۱۲۰ - جلد ۲۸ صفحات ۱۷ و ۲۱ و نیز مفردات راغب

و وجود قرآن مراجعه کنید

۱۳. ترجمه تفسیر میزان ج ۲۳ ص ۲۸

۱۴. سوره مائده آیه ۲ و سوره حج آیه ۳۲ - به تفسیر میزان و تفسیر مجمع البیان ذیل همین آیات مراجعه نمایند

۱۵. برای توضیحات بیشتر به تفسیر مجمع البیان جلد ۱ صفحه ۲۳۹ - جلد ۲ صفحه ۱۵۲ - جلد ۲ صفحات ۸۲ و ۸۶ و همچنین تفسیر میزان (عربی) ج ۵ ص ۱۶۲ و فقه سیاسی اسلام نوشته ابوالفضل شاکری مراجعه نمایند

۱۶. علل انتخاب این پنج عامل از میان عوامل دیگری که ممکن است بر ذهن برسد این بوده است که

اولا نقش اصولی و کلی داشته، در رشد فرهنگ (اسلامی) محورهای تعیین کننده هستند و به عبارت دیگر شرط لازم و کافی برای آن میباشد

ثانیا این عوامل دربرگیرنده زمینه ها و عوامل دیگر نظیر علم، صبر، هجرت و... میباشد مثلا

عامل ذکر دربرگیرنده علم و عامل شکر دربرگیرنده صبر و... هستند که انشاء الله در فرصتهای دیگر به توضیح این شاخه ها، ابزارها و نتیجه ها می پردازیم